

GENERÁLNA PROKURATÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
ODBOR LEGISLATÍVY, STRATÉGIE a ÚSTAVNÉHO PRÁVA
oddelenie stratégie a analytických činností
ŠTÚROVA UL. 2, 812 85 BRATISLAVA 1

Gsa/4 1/22/1000 – 22

Bratislava 17. februára 2023

Opatrenie

Generálny prokurátor Slovenskej republiky vo veci stanoviska z 27. apríla 1998 sp. zn. IV Gn 5006/1998 k postupu vo veciach, v ktorých je páchateľ stíhaný pod nepravou identitou (stanovisko s por. č. 3/1998), takto

rozhodol:

Podľa § 10 ods. 2 zákona číslo 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 153/2001 Z. z.“)

sa zrušuje

písomné stanovisko z 27. apríla 1998 sp. zn. IV Gn 5006/1998 k postupu vo veciach, v ktorých je páchateľ stíhaný pod nepravou identitou (stanovisko s por. č. 3/1998) a jeho záväznosť pre prokurátorov, právnych čakaťel'ov prokuratúry a asistentov prokurátorov na účely aplikačnej praxe.

Opatrenie neobsahuje odôvodnenie, pretože zákon č. 153/2001 Z. z. výslovne neustanovuje túto časť rozhodnutia ako obligatórnu (ide o rozhodnutie technicko-organizačnej povahy podľa § 10 ods. 18 Trestného poriadku per analogiam).

Opatrenie má charakter konštitutívneho individuálneho právneho aktu s účinkami ex nunc.

Dr. h. c. JUDr. Maroš Žilinka, PhD.
generálny prokurátor Slovenskej republiky

S t a n o v i s k o č. 3/98

generálneho prokurátora SR podľa § 24 ods. 1 zákona NR SR č. 314/1996 Z. z. o prokuratúre k postupu vo veciach, v ktorých je páchateľ stíhaný pod nepravou identitou

Ak v priebehu vyšetrovania vyjde najavo, že identita obvineného je iná, než ako bol obvinený v uznesení o vznesení obvinenia označený, upozorní vyšetrovateľ obvineného na túto okolnosť a takéto upozornenie poznamená v zápisnici.

O d ô v o d n e n i e

Z poznatkov, ktoré Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky poskytlí jednotlivé krajské prokuratúry vyplynulo, že prax orgánov činných v trestnom konaní (ako v prípravnom konaní, tak aj v konaní pred súdom) pri riešení právneho problému spočívajúceho v zistení, že páchateľ je stíhaný pod nepravou identitou, nie je jednotná.

Najčastejšie sa vyskytli prípady, v ktorých sa náprava daného stavu vykonala vydaním opravného uznesenia v zmysle § 131 a § 138 Tr. por., ktorým sa ako zrejma nesprávnosť vyhotoveného uznesenia o vznesení obvinenia podľa § 160 ods. 1 Tr. por. opravili údaje o osobe obvineného.

Zistili sa aj prípady, kedy vyšetrovateľ vzniesol osobe stíhanej pod nepravou identitou obvinenie za ďalšie trestné činy v štádiu, keď už pravá identita obvineného bola zistená a pri výsluchu obvineného upozornil, že všetky dovtedy vykonané úkony, hoci pod inou identitou, sa týkajú jeho osoby a zostávajú v platnosti.

Niektoré prokuratúry zastávajú názor, že v prípadoch, keď obvinený vystupuje pod identitou inej existujúcej osoby, treba pôvodné uznesenie o vznesení obvinenia podľa § 174 ods. 2 písm. e/ Tr. por. zrušiť a vydať uznesenie nové, s osobnými údajmi skutočného páchateľa, iné vyslovili stanovisko, že je nutné trestné stíhanie podľa § 172 ods. 1 písm. c/ Tr. por. zastaviť a ďalšie odporúčajú upraviť daný stav bez ohľadu na to, či obvinený vystupuje pod identitou inej alebo neexistujúcej osoby, spísaním záznamu o zistení nepravnej identity a pripojením hodnoverného dôkazu o totožnosti obvineného.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozsudku sp. zn. 5 Tz 14/97 vyslovil stanovisko, že ak dôkazy vykonané v rámci vyšetrovania nasvedčujú tomu, že konkrétna osoba

(obvinený) spáchala určitý trestný čin, pre ktorý jej bolo vznesené obvinenie, nie je možné trestné stíhanie zastaviť podľa § 172 ods. 1 písm. c/ Tr. por. z toho dôvodu, že obvinený vystupoval pod nepravou identitou. Správny postup na nápravu daného stavu by mal podľa tohto rozhodnutia Najvyššieho súdu SR spočívať vo vydaní opravného uznesenia v zmysle § 131 a § 138 Tr. por., ktorým sa uvedú na pravú mieru generálie obvineného v uznesení o vznesení obvinenia ako iná zrejma nesprávnosť.

Svoje stanovisko v časti, v ktorej konštatuje, že neprichádza do úvahy zastavenie trestného stíhania podľa § 172 ods. 1 písm. c/ Tr. por. Najvyšší súd SR odôvodnil ustanovením § 160 ods. 1 Tr. por., z ktorého je zrejmé, že v prípade, ak je určitá osoba dôvodne podozrivá zo spáchania určitého trestného činu, vyšetrovateľ vydá uznesenie o vznesení obvinenia, ktoré tejto osobe alebo jej obhajcovi, resp. obom oznámi (§ 137 Tr. por.). Nie je pritom rozhodujúce, či osoba, ktorej bolo vznesené obvinenie vystupuje pod vlastným menom alebo či používa nepravú identitu inej alebo neexistujúcej osoby, resp. jej identita nebola zistená. Vznesením obvinenia sa totiž podľa § 160 ods. 1 Tr. por. začína trestné stíhanie a s ním aj postup podľa desiatej hlavy Trestného poriadku voči konkrétnej osobe. Z uvedeného dôvodu neprichádza do úvahy konštatovanie, že nie je dokázané, že skutok spáchal obvinený, ako to predpokladá ustanovenie § 172 ods. 1 písm. c/ Tr. por. V tejto časti treba so stanoviskom Najvyššieho súdu SR bez výhrady súhlasiť.

V časti, kde Najvyšší súd SR konštatuje, že nápravu treba vykonať vydaním opravného uznesenia v zmysle § 131 a § 138 Tr. por., súd svoje stanovisko neodôvodnil.

Podľa § 131 ods. 1 Tr. por. predseda senátu môže osobitným uznesením kedykoľvek opraviť písárske chyby a iné zrejme nesprávnosti, ku ktorým došlo vo vyhotovení rozsudku a jeho odpisoch tak, aby vyhotovenie bolo v úplnej zhode s obsahom rozsudku, ako bol vyhlásený.

Podľa § 138 Tr. por. sa toto ustanovenie primerane použije aj na opravu vyhotovenia alebo odpisu uznesenia. Ustanovenie § 131 rieši situáciu, keď pri vyhotovení rozsudku alebo pri jeho odpísaní dôjde k zjavným písárskym chybám alebo iným zrejмым nesprávnostiam, v dôsledku ktorých napísaný rozsudok nie je v úplnej zhode s obsahom vyhláseným na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí.

Podľa § 160 ods. 1 Tr. por. sa trestné stíhanie začína vydaním uznesenia, ktoré sa obvinenému oznámi (§ 137) do troch dní alebo najneskôr na začiatku prvého výsluchu. Podľa § 137 sa oznámenie uznesenia robí buď vyhlásením uznesenia v prítomnosti toho, komu treba uznesenie oznámiť alebo doručením uznesenia. Ak vyšetrovateľ vydá a oznámi uznesenie o vznesení obvinenia určitej osobe a uvedie v ňom totožnosť podľa jej vlastných nesprávnych údajov, resp. na základe falošného osobného dokladu, nemožno dodatočne po zistení skutočnej totožnosti podľa § 131 Tr. por. konštatovať, že

ide o zrejmu nesprávnosť.

Ako vyplýva z ustanovenia § 138 Tr. por. sa na opravu uznesenia použije ustanovenie § 131 Tr. por. primerane. V § 131 Tr. por. sa predpokladá vydanie osobitného uznesenia na opravu rozsudku, aby sa dosiahla úplná zhoda s jeho obsahom ako bol vyhlásený. Okrem jasných písárskych chýb dôvodom na opravu môže byť len zrejma nesprávnosť. Hoci pojem nesprávnosť nie je osobitne vyložený, z jeho dikcie je zrejmé, že nemôže ísť o zásadné rozdiely medzi rozsudkom vyhláseným a vyhotoveným, týkajúce sa osoby obvineného, viny, trestu, ale ani o zásadné chyby rozsudku spočívajúce v nejasnosti alebo neúplnosti skutkových zistení, resp. v tom, že sa súd nevyrovnal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie (viď § 258 ods. 1 písm. b/ Tr. por.).

Pokiaľ ide o opravu uznesenia je situácia špecifická, pretože vo väčšine prípadov sa oznamuje doručením odpisu. I v prípade, že sa uznesenie o vznesení obvinenia konkrétnej osobe oznámi vyhlásením, doručuje sa jej súčasne i vyhotovené uznesenie, ktoré je nepochybne v súlade s uznesením vyhláseným, i keď sú v ňom uvedené nesprávne údaje o totožnosti osoby, ktorá je stíhaná ako obvinená.

Z uvedených dôvodov nemožno vychádzať zo stanoviska Najvyššieho súdu SR obsiahnutého v rozsudku sp. zn. 5 Tz 14/97, pretože náprava podľa § 131 a § 138 Tr. por. v danom prípade nie je v súlade so zákonom.

Vznesením obvinenia určitej konkrétnej osobe, bez ohľadu na to, či osobné údaje o nej sú pravdivé alebo falošné, sa začína trestné stíhanie a s ním aj postup podľa desiatej hlavy Trestného poriadku. Vyšetrovateľ vykonáva úkony podľa štvrtej a piatej hlavy Trestného poriadku, ktoré pred začatím trestného stíhania podľa § 158 ods. 4 Tr. por. vykonať nemožno s výnimkou neodkladných a neopakovateľných úkonov. Dokazovanie v zmysle uvedených ustanovení Trestného poriadku sa pritom vykonáva o skutku, ktorý nepochybne spáchala tá osoba, ktorej bolo, hoci pod nepravou identitou vznesené obvinenie i so všetkými procesnými dôsledkami vo vzťahu k nej. V rámci dokazovania, naviac, môže súd alebo vyšetrovateľ vydať i ďalšie uznesenia vo vzťahu k stíhanej osobe (napr. o vzatí obvineného do väzby, o skúmaní duševného stavu a pod.), v ktorých, pokiaľ sa už predtým nezistí pravá totožnosť, vystupuje táto osoba tiež pod nepravou identitou. Vo všetkých prípadoch môže skutočný páchatel stíhaný ako obvinený uplatniť všetky práva dané mu Trestným poriadkom na svoju obhajobu, ako aj na uplatnenie opravných prostriedkov. Preto nápravu daného stavu nemožno riešiť ani zrušením uznesenia o vznesení obvinenia, resp. ďalších uznesení, vydaných voči obvinenému pod nepravou identitou a vydaním nových s identitou skutočnou.

Okrem závažných procesných dôsledkov takéhoto rozhodnutia, nie je v danom prípade splnená ani podmienka ustanovenia § 174 ods. 2 písm. e/ Tr. por., pretože nemožno konštatovať, že uznesenie o vznesení obvinenia, i keď pod nepravou identitou, ale skutočnému páchatelovi je nezákonné

alebo neodôvodnené.

Podstata problému spočíva v riešení otázky, proti komu je v skutočnosti vedené trestné stíhanie, t. j. či je vedené proti osobe, ktorej údaje sú uvedené v rozhodnutiach a protokoloch a ktorá o tom nevie alebo ktorá ani neexistuje, alebo je trestné stíhanie vedené proti osobe, ktorej bolo rozhodnutie doručené, ktorá bola vypočúvaná, prípadne i vzatá do väzby, aj keď bola nesprávne pomenovaná.

Trestné stíhanie, vychádzajúc zo zmyslu inštitútu vznesenia obvinenia, je nepochybne v skutočnosti vedené proti tomu, proti komu orgány činné v trestnom konaní realizujú úkony trestného konania a kto sa vznesenému obvineniu bráni. Osobné údaje slúžia len na nezameniteľné označenie tejto osoby.

V prípadoch, kedy osoba, ktorá je podozrivá zo spáchania skutku, pre ktorý sa vznáša obvinenie nevie alebo nechce hodnoverným dokladom doložiť svoju totožnosť, je vyšetrovateľ povinný podľa § 92 ods. 1 Tr. por. k zápisnici o jej výsluchu pripojiť také dôkazy, aby táto osoba nemohla byť zamenená s inou a to napr. vyhotovenie trojdielnej fotografie, odňatie odtlačkov prstov, ergometrické meranie a podrobný opis osoby.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti a preto, že Trestný poriadok osobitné riešenie otázky nápravy chybného označenia osoby obvineného nepozná, treba postupovať v podstate analogicky k ustanoveniu § 160 ods. 5 Tr. por., a teda ak v priebehu vyšetrovania vyjde najavo, že identita obvineného je iná, než ako bol obvinený v uznesení o vznesení obvinenia

označený, upozorní vyšetrovateľ obvineného na túto okolnosť a takéto upozornenie poznamená v zápisnici.

Ak je obvinený vo väzbe, prokurátor na to bezodkladne upozorní súd, ktorý rozhodnutie o väzbe vydal, aby mohol v príslušnom ústave pre výkon väzby zabezpečiť nápravu ohľadne osobných údajov osoby vykonávajúcej väzbu.

V prípade, ak by skutočnosť, že obvinený vystupuje pod nepravou identitou vyšla najavo až po podaní obžaloby, mohlo by to byť dôvodom na postup súdu podľa § 188 ods. 1 písm. e/ Tr. por. a to na objasnenie závažných skutočností pre rozhodnutie ohľadne osoby obvineného a jeho pomerov, ktoré sú rozhodujúce z hľadiska stupňa nebezpečnosti činu pre spoločnosť, pri ukladaní trestov, pre posúdenie poľahčujúcich, či priťažujúcich okolností, ale i pre posúdenie viny z hľadiska prípadnej obzvlášť nebezpečnej recidívy.

V súlade s týmto stanoviskom treba postupovať vo všetkých prípadoch nepravého totožnosti obvineného a to bez ohľadu na to, či obvinený uviedol vymyslené údaje o svojej totožnosti, alebo zneužil údaje inej, existujúcej osoby. V prípade, že obvinený bol stíhaný pod menom (i s ďalšími zodpovedajúcimi osobnými údajmi) inej, existujúcej osoby, voči tejto osobe nie je potrebné vykonávať žiadne opatrenia v zmysle Trestného poriadku, pretože táto osoba de facto stíhaná

nebola.

V záujme ochrany práv občana, ktorého osobné údaje, prípadne doklad o totožnosti obvinený zneužil, je potrebné ho o týchto skutočnostiach informovať neformálnym listom s poučením, že prípadné nároky proti obvinenému môže uplatniť na príslušnom súde.

Všetky uvedené úvahy sa vzťahujú len na prípady, kedy je vedené trestné stíhanie proti určitej osobe, ktorá je považovaná za iného. V žiadnom prípade sa nevzťahujú na prípady, kedy je trestné stíhanie vedené proti určitej osobe a neskôr sa zistí, že táto osoba trestný čin nespáchala, ale že ho spáchala iná osoba. V takom prípade je samozrejme nutné pôvodné trestné stíhanie podľa § 172 ods. 1 písm. c/ Tr. por. zastaviť a vzniesť obvinenie novému podozrivému.

Bratislava 23. mája 2001

Generálny prokurátor
Slovenskej republiky
JUDr. Milan Hanzel, CSc.